

BESLUT

2021-11-29 Dnr: 21/02836

SAKEN

Vetenskapsradion på djupet, P1, 2021-06-15, program om antisemitism under covid-19-pandemin; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMET

Programmet hade rubriken "Så sprids antisemitismen under pandemin" och handlade om att antisemitismen hade fått stor spridning under covid-19-pandemin. Programmet innehöll bland annat en historisk beskrivning om varför judar kopplats samman med sjukdomar och vad som var nytt i antisemitismen under covid-19-pandemin. I programmet medverkade bland andra tre forskare som hade forskat inom historia och antisemitism. Under en intervju med en forskare sades bland annat följande.

(Programledare) – Anti-vaccinationsrörelsen är en brokig skara av människor med allt ifrån högerextremister till new age-sympatisörer och antroposofer. Och att det antisemitiska tankegodset återfinns här är inte förvånande menar [namn på forskare]. (Forskare) – Sedan är det ju också så att både de esoteriska och de antroposofiska rörelserna har en ganska lång historisk tradition av antisemitiska och även rasistiska aspekter. Alltså det fanns ju vaccinationsmotstånd även under tidigt 2000-tal och de använder egentligen liknande antisemitiska motiv. Alltså idén om en judisk elit som skulle dra nytta av antingen pandemin eller vaccineringen. Vissa forskare hävdar även att antisemitism är det enastående mest centrala ideologiska element som håller ihop alla de här olika människor med helt olika inställningar och politiska inriktningar annars.

ANMÄLAN

Anmälaren företräder organisationen Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Anmälaren anför att det Antroposofiska Sällskapet i Sverige inte är antisemitiskt eller rasistiskt och att det inte finns något motstånd mot vaccinering inom organisationen, och att påståenden av en av forskarna därför var felaktiga.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Det aktuella programmet beskrev hur antisemitism hade tagit fart och fått näring under pandemin och sökte de historiska rötterna till varför judar kopplas ihop med sjukdomar. Programmet utgick ifrån hur det ser ut på ett generellt plan världen över, inte specifikt i Sverige. Bland annat skildrades hur konspirationsteorier spritts med anledning av att Pfizers forskningschef är jude och att Israel var bland de första länderna att vaccinera stora delar av sin befolkning. I programmet beskrevs också hur bland annat iransk media rapporterat om en amerikansk-judisk sammansvärjning bakom de nya mer smittsamma varianterna av viruset. I programmet intervjuades flera experter på antisemitism som pratade om de olika aspekterna.

De tyska experterna berättade bland annat hur anti-vaccinaktivister och ”coronaförnekare” använder den gula judestjärnan som symbol eftersom de anser sig förtryckta och förföljda i dagens Tyskland. Den medverkande professorn i nordisk historia och expert på antisemitism, knöt an till detta. Hon menade att det var ett uttryck för antisemitism att använda sig av nazisternas förbrytelser för att måla ut sig som ”dagens judar” och därmed jämställa nazisternas folkmord med krav på ansiktsmask, social distansering och/eller vaccination. Den typen av jämförelser som banaliserar nazisternas förbrytelser är en känd antisemitisk företeelse. Hon sa att anti-vaccinationsrörelsen är en brokig blandning av högerextrema, new age-sympatisörer och antroposofer. Historikerna som medverkade i programmet är båda verksamma i Tyskland, där diskussionen kring antroposofins grundare Rudolf Steiners arv, av förklarliga skäl, har varit mer intensiv än vad den varit i Sverige.

SR vill betona att det inte påstods att den antroposofiska rörelsen som helhet är antisemitisk, lika lite som det påstods i exempel hämtade från de muslimska och kristna kultursfärerna att den muslimska eller kristna världen som helhet är antisemitisk. Genom exempel hämtade från dessa olika idétraditioner visade *Vetenskapsradion på djupet* att antisemitism är ett genomgående tema i flera olika kulturer och traditioner världen över. SR anser inte att Antroposofiska Sällskapet i Sverige skulle ges möjlighet att bemöta forskarens redogörelse eftersom den inte pekade ut Antroposofiska Sällskapet i Sverige som antisemitiskt eller som vaccinationsmotståndare. Forskarens perspektiv är globalt och allmängiltigt. Programmet redogjorde för en väl belagd idétradition som finns och har funnits inom antroposofin, precis på samma sätt som det i andra delar av programmet pekas på motsvarande idétraditioner inom kristendomen. Antroposofiska Sällskapet i Sverige berördes således inte direkt av kritiken i programmet. Det framgår också tydligt att den svenska antivaccinationsrörelsen består av en kombination av högerextrema och människor från andra tanketraditioner.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (12 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att forskaren var en så kallad tillfälligt medverkande som var inbjuden i egenskap av expert. Forskaren uttalade sig i generella ordalag om att de esoteriska och de antroposofiska rörelserna har en ganska lång historisk tradition av antisemitiska och även rasistiska aspekter. Nämnden anser inte att Antroposofiska Sällskapet i Sverige pekades ut som antisemitisk, rasistisk eller vaccinationskritisk. Mot den bakgrunden anser nämnden att programmet inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av David Claesson.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande
undertecknare:

NAMN:	Dag Edvin Bror Mattsson
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_083e8b21b89ef55ba1410670667d48d4dd
DATUM & TID:	2021-11-29 07:30:51 +01:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-11-29 07:30:58 +01:00
Ref: 24861SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)